

DE MENS
ALS VAN STRALEND LICHT

DE MENS
ALS VAN STRALEND LICHT

Nicolette en Paulus Rijntjes

Schrijvers: Nicolette Rijntjes – van den Bos
Paulus Rijntjes

Voor informatie over ons werk of over andere publicaties: www.hesychia.net

ISBN: 9789402120448

© Nicolette Rijntjes – van den Bos

© Paulus Rijntjes

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, opnamen of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijvers.

Inhoud

VOORWOORD	9
1. EEN INNERLIJK VERLANGEN.....	11
2. GELOOF EN WETENSCHAP	17
Synthese tussen wetenschap en spiritualiteit	19
3. SCHEPPINGSVERHALEN EEN VOLKSGELOOF?	22
Twee samengevoegde scheppingsverhalen?.....	23
Het scheppingsverhaal gevormd tijdens de ballingschap	23
Andere visies op het scheppingsverhaal	24
Een eigentijdse studie	25
4. MENS, MAN EN VROUW	28
Het visioen	29
Het ervaren van het visioen	31
Het ontstaan van inzicht.....	32
Zoeken naar eenheid tussen man en vrouw	33
Gelijkheid en gelijkwaardigheid	34
Scheppingsverhaal en visioen	36
Verleden en nu	37
Zelf vorm gevend aan onze wereld	39
Het scheppingsverhaal	40
Scheppingsverhaal en visioen: een toelichting.....	43
Twee fasen in het scheppingsverhaal	43
Verlangen	44
Het ontstaan van de slaap.....	45
De moeilijkheid van de herkenning.....	47

Het gesprek met de slang en de gevolgen	49
De vrouw en de slang	51
Het gevolg	61
God roept de mens tot Zich	62
Onwetendheid, duisternis en het kwaad	70
5. MENS ZIJN EN DE WERELD	82
De mens en de wereld van de vormen	85
6. VANUIT GOD TOT MENS.....	88
De stof en het stoflichaam	88
7. DE VORMGEVING VAN HET NATUURLIJKE LICHAAM.....	94
Het begeertelichaam	94
Het natuurlijke lichaam en het fysieke lichaam.....	96
Het sterven van het lichaam van vlees en bloed	99
De ziel	100
De vrije wil	102
Het ontwaken van de wil en de versluiting	103
De wil en het ontwaken in de liefde.....	105
De keuze is aan ieder mens	109
Het intuïtieve vermogen	110
Het emotielichaam	111
Woede	112
Jaloezie	113
Angst	113
Emoties als innerlijke taal.....	115
Het gevoelslichaam	116
De rede, het verstand en het denkvermogen	118
Onderscheiding in het zoeken naar God	121
8. VAN SPIRITUALITEIT NAAR RELIGIEUS BELEVEN.....	126
De armen van geest	128

De treurenden	130
De vertroosting en de onschuld	133
Het Koninkrijk der hemelen	135
Het hart en het Koninkrijk der hemelen	138
9. OP WEG NAAR DE NIEUWE MENS.....	140
Het lichaam des doods.....	141
Het lichaam des doods en de nieuwe mens	144
Onze mogelijkheid tot ontwaken	145
Wat is de Hof van Olijven?	146
Golgotha.....	150
Het Lichtlichaam.....	152
10. DE NIEUWE MENS EN ONZE TIJD.....	157
De bomen in het Paradijs tot nu	161
Openbaring	166
Heeft mijn inspanning zin in de huidige tijd?.....	168
11. DE LIEFDE	170
Op weg.....	171
De vervulling van Pasen.....	173
De roep	176
Zonde en schuld in onze samenleving	178
De nieuwe mens	180
Het formeren.....	180
Man en vrouw in God	183
Noten	189

De HERE heeft mij tot aanzijn geroepen als het begin van zijn wegen,
voor zijn werken van ouds af.
Van eeuwigheid aan ben ik geformeerd,
van den beginne, eer de aarde bestond.
Toen er nog geen oceaan was, ben ik geboren, toen er nog geen
bronnen waren, rijk aan water.
Eer de bergen omlaag gezonken waren,
voor de heuvelen ben ik geboren;
toen Hij het aardrijk en de velden nog niet had gemaakt, noch de eerste
stofdeeltjes der wereld.
Toen Hij de hemel bereidde, was ik daar;
toen Hij een kring trok op het oppervlak van de oceaan,
toen Hij de wolken daarboven bevestigde, en de bronnen van de
oceaan met kracht opborrelden,
toen Hij aan de zee haar perk stelde, opdat de wateren zijn gebod niet
zouden overtreden, en Hij de grondslagen der aarde bepaalde,
toen was ik een troetelkind bij Hem, ik was een en al verrukking dag
aan dag, te allen tijde mij verheugend voor zijn aangezicht,
mij verheugend in de wereld van zijn aardrijk, en mijn vreugde was
met de mensenkinderen.¹

Voorwoord

Nicolette: 'Wat ik er persoonlijk over voel is dat mijn eigen ervaringen in het leven op mijn weg van zoeken naar jou, God, zo essentieel zijn dat ik dat in de wereld wil brengen. Dat gaat niet zozeer om mijn persoonlijke ervaringen maar vooral om de momenten dat ik Uw liefdevolle genade kon voelen waardoor er een licht op ging en ik heel diep mocht schouwen in mijzelf hoe Gij mij gevormd hebt naar Uw beeld en gelijkenis. De bevrijdingsmomenten die daarna ontstonden waren voor mij zo een wezenlijk antwoord op mijn zoektocht naar U dat ik niet anders kan, maar ook wil, dan daarin doorgaan.'

Dat betekent voor mij de essentie van dit boek. Ik hoop dat mensen die ook naar God willen zoeken, bemoediging kunnen halen uit wat neergeschreven is over wat in mijn leven op deze tocht is doorworsteld.

Al deze kennis en inzichten zijn niet ontstaan door het lezen van boeken of door studie, maar hebben zich geopenbaard in het binnenste van mijn hart. Vaak vond ik na zo'n diepe ervaring op wonderlijke wijze in de Bijbel verhalen en teksten die passen bij wat ik in mijn binnenste beleefd en ervaren had.

De Bijbel is in mijn leven voor mijzelf een waardevol boek geworden. Vaak hoorde ik van mensen dat ze het niet begripen en ook de verborgenheden die er in liggen zelf niet goed kunnen ontsluiten. Zoekende binnen de kerkstructuren werden vaak toch niet de verlangde antwoorden gevonden. Dat heeft mij uiteindelijk doen besluiten om mijn ervaringen samen met Paulus op te schrijven. Ik draag het op aan de Schepper van dit alles. Moge de zoekende mens daar een zelfde diepe verwondering voor ontwikkelen als ikzelf heb gedaan.

Paulus: Mens, man, vrouw, Schepper. Woorden die de kern van dit boek vormen. Het zijn woorden die in onze zoektocht al jaren een belangrijke plaats innemen. In onze beleving is het leven een voortdurende verkenningstocht. Door de tocht te gaan, dienen zich altijd weer nieuwe vragen en vergezichten aan die leiden tot verdere verdieping.

We geven in dit boek woorden aan wat we tegenkwamen. Niet alleen binnen onze relatie, maar ook binnen het begeleiden van vele mannen en vrouwen in de afgelopen dertig jaar. Daarbij kwam veel inspiratie tot ons waardoor de thema's waar we op stootten konden worden verhelderd. We hebben met dit boek getracht de vruchten van ons zoeken met U als lezer te delen.

Mijn dank gaat vooral uit naar Nicolette. Zij heeft zoveel rijkdom geschonken. Dit boek is vooral een bundeling van veel van haar inspiratie die zich in haar leven tot op heden mocht ontvouwen.

Mijn bijdrage was allereerst het helpen om alle inspiratie in de vorm van een boek toegankelijk te maken.

In het boek zijn nogal eens stijlverschillen te zien. Dat is mede ontstaan doordat de inspiratie onder geheel verschillende omstandigheden vrij kwam. Zo waren er de studiegesprekken als bron, de lezingen en de cursussen. We hebben besloten de stijlverschillen niet op te heffen wanneer aan de inhoud concessies gedaan zouden moeten worden.

Dit boek kan vooral dienen om in het hart geraakt te worden. Hoewel er veel kennis in het boek verweven is, blijft die aan het hart ondergeschikt. Altijd hebben we samen gezocht naar wat de essentie was van het bestaan. In ons zoeken hebben we door persoonlijke ervaringen steeds meer de handreikingen van Christus centraal gesteld. Vele vormen van spiritualiteit zijn beleefd en onderzocht, maar Zijn leven en woorden weerklonken in ons hart als de helderste leidraad. Daarbij zijn we zeer dankbaar voor de inspiratie die tot ons wilde komen om ons te helpen naar groter inzicht te groeien. Dit boek bevat een deel van deze inspiratie.

Daarbij was de ontmoeting onontbeerlijk die we met talrijke mensen in vele werkvormen hadden. Ook de ontmoetingen en samenwerkingsverbanden met priesters en nonnen hebben in de loop der jaren bijgedragen aan de persoonlijke verdieping. Hoewel er ondermeer binnen kloosters trainingen en retraites zijn gegeven, hebben we altijd het persoonlijk onderzoek en de geschonken inspiratie als uitgangspunt genomen.

1. Een innerlijk verlangen

In ons mensen klinkt een innerlijke roep om te komen tot vol besef van de eenheid tussen God en mens. Hoewel het een roep is die in ons allemaal klinkt, is het nog niet zo dat we deze ook zondermeer herkennen en verstaan. Ze is zo verstrekkend en omvangrijk dat er geopende innerlijke oren en ogen voor nodig zijn.

Als mens zijn we groeiende in het bewustzijn. Doordat we deels nog niet ontwaakt zijn in onze diepste aard kunnen we de roep niet in haar volheid herkennen. Bovendien is er nog de vraag of we er wel een ontmoeting mee aan willen gaan. Op basis van de innerlijke ontwikkeling en van de keuzes die wij maken, gaan we allemaal op een eigen wijze ermee om.

In ons leven zoeken we allemaal naar een vervulling. Hoewel we het meestal niet zullen beseffen is het verlangen een gevolg van de ervaring iets te missen. Door het gemis en het verlangen naar de vervulling ervan worden we geconfronteerd met dat er iets is dat we ons herinneren. Afhankelijk van factoren zoals onze achtergronden, interesses en aard, zullen we de behoefte aan vervulling op een eigen wijze vormgeven. Relaties, hobby's, muziek, wetenschap, literatuur en spiritualiteit zijn enkele gebieden waarop ze voelbaar wordt.

Door de vervulling te zoeken in wat ons bezighoudt, komen we in aanraking met onze emoties en gevoelens. Het is een ontmoeting met de mens die wij zijn. Stapsgewijze wordt het duidelijk dat het uiterlijk doel de vervulling niet kan schenken. De bevrediging van het bereiken van een maatschappelijk doel of het kunnen verwerven van bezit blijkt steeds weer van korte duur. Nieuwe doelen worden gesteld en de inspanning moet weer van voren af aan worden herhaald. Deze zich steeds herhalende cyclus kan helpen om tot het besef te komen dat we in werkelijkheid onze behoefte aan vervulling niet aan de buitenkant, maar in ons innerlijk kunnen stillen.

Er komt dan een verlangen vrij om de verkenning van onszelf centraal te stellen. Daardoor verschuift de richting van onze aandacht. We leren begrijpen dat onze activiteiten en de vervulling van onze idealen niet meer het eerste doel zijn, maar het beleven van wat we in en met ons

leven doen. Daardoor leren we onszelf kennen en de roep verstaan die in ons klinkt.

Maar wat of wie is de mens? Wat willen we leren kennen? Wat is het wat ons in ons leven voortdrijft?

De innerlijke wereld kunnen we niet ontlopen. Wanneer we dat wel proberen, ontstaan er uiteindelijk problemen door opgehoopte spanningen en vervreemding van onszelf. Gelukkig is er ook geen reden voor het ontkennen van wat er in ons aanwezig is. Wanneer we de ontmoeting met onszelf aangaan, blijkt zich een wereld te openen met grote rijkdom. Natuurlijk gaat het pad naar binnen niet altijd over rozen. Dat komt doordat we angsten en spanningen hebben opgebouwd over het leven. Wanneer we ze tegenkomen in onszelf kan de eerste reactie zijn dat we ze ontkennen of wegduwen. Toch is er geen reden om de ontmoeting met onszelf daardoor te laten belemmeren. Wie de zoektocht naar wie hij of zij is echt aangaat, zal merken dat er een grote innerlijke wereld is die veel rijkdom en kracht te geven heeft.

Het ontmoeten van onszelf kan alleen maar aan de hand van wie we zijn. Wijzelf zijn de basis om naar binnen te gaan. Alle bouwstenen, alle informatie, alle richtingwijzers kunnen we in onszelf vinden. Om zover te komen is een handreiking van grote waarde. Gelukkig bestaan deze. De weg die we willen gaan is al eerder bewandeld door hen die ons zijn voorgegaan.

Religie en spiritualiteit zijn in wezen een poging om die weg te beschrijven. Het zijn vormgevingen die ontwikkeld zijn door mensen. Dankzij de inzet om religie en spiritualiteit met behulp van structuren als kerken toegankelijk te maken, kon de essentie van een belangrijke Boodschap bewaard blijven. Maar de herinneringen aan hoe mensen in de afgelopen eeuwen binnen het kader van religieuze instituten handelden en dikwijls nog handelen, zijn helaas voor velen niet altijd positief. We merken bij onze begeleiding van mensen nog altijd hoe een kerkelijke opvoeding die doorspekt is met dwang en blinde moralen, een zware druk kan leggen op de rest van het leven.

Het zou jammer zijn als we daarom de deur naar binnen dichtdoen. We komen daardoor niet meer bij de vraag wat de oorspronkelijke waarde is van echte religie.

Bovendien kan het zijn dat we op basis van onverwerkte boosheid en angst over de religieuze opvoeding overstappen naar zoektochten die

ons op dwaalwegen kunnen brengen. Wanneer we zoeken, zijn we niet zeker van de stappen die we zetten. Laten we de beproefde en goede mogelijkheden om de weg naar binnen te gaan niet afwijzen op basis van onverwerkte emoties. We lopen een vergroot risico dat er methodes ter hand worden genomen die absoluut verkeerd kunnen uitvallen. Dat we er in dit boek aandacht aan geven, is helaas nodig.

Ons werk in de vorm van het begeleiden van zoekende mensen heeft ons laten zien hoe ronduit rampzalig de effecten kunnen zijn wanneer er met onzorgvuldigheid en onjuiste methodes gewerkt wordt.

De menselijke geest is buitengewoon rijk en veerkrachtig. Het is een rijkdom die ook kan werken als een doolhof. In de nieuwe vormen van spiritualiteit wordt dat gevaar te weinig onderkend en aangegeven.

Laten we een onderscheid maken tussen het waarom van religie en spiritualiteit en de wijze waarop ze vormgegeven zijn.

Als mens zullen we bijna nooit een volmaakte weergave kunnen bieden van de Bron van ons bestaan. Het zou inhouden dat degenen die daarover kunnen vertellen de Bron ten volle in zichzelf herkennen en verstaan. Omdat dat maar zelden in de volheid zo is, kan het niet anders dan dat wat overgedragen wordt versluierd en verkleurd is. Tegelijkertijd is de overgedragen versluiering dikwijls de voedingsbodem voor de lering van de volgende generatie. Het is te vergelijken met een kring van mensen van wie iemand een woordje ingefluisterd krijgt en het daarna fluistert in het oor van de buurman of buurvrouw. We weten dat er op het einde van de rij niet uitkomt wat als eerste gefluisterd werd.

De ons bekende religieuze tradities zijn pogingen om de weg naar binnen voor alle mensen toegankelijk te maken. Deze tradities zijn ontstaan op basis van wat groten der aarde over de essentie van leven wisten te vertellen. De essentie van de traditie is vaak opgeschreven waardoor voedende geschriften ontstaan.

Bij religie en spiritualiteit valt of staat alles met degenen die de inhoud in de loop van de eeuwen hebben doorgegeven. Wanneer er gesproken wordt zonder de leer zelf te hebben verstaan, zal de boodschap vooral een subjectieve en persoonlijke interpretatie zijn. Eigen verkramptingen en blokkades zijn dan het filter van mogelijke kleuringen. Daar kunnen dramatische misvattingen uit voortkomen en blijken zelfs macht, onderwerping en vernietiging mogelijk.

Als degenen die iets aanreiken echter zelf hebben ervaren waar ze over spreken, geven ze niet een erfenis door van vorige generaties. Zij zijn

zelf in meer of mindere mate een inspirerend herkenningspunt geworden die de levende Geest in zich draagt.

Voor velen is de religie en de spiritualiteit een basis voor het persoonlijke en geestelijke welzijn. In ieder mens is het verlangen aanwezig naar een zekerheid van bestaan en naar verstilling van een innerlijke onrust die zal aanhouden zolang er niet gevonden is. Op vele terreinen zoeken we veiligheid, aangespoord door een aanvoelen dat het aardse leven op zich geen veiligheid kan bieden. We weten allemaal dat we zullen sterven. Een houvast kunnen we op veel manieren proberen te vinden. Wetenschap, filosofie, religie en politiek zijn enkele voorbeelden, evenals begeerte naar rijkdom, macht, en allerlei verslaving zoals aan drugs en aan seks.

Alle uiterlijke vormen waar we ons geluk in zoeken, zullen uiteindelijk de innerlijke vragen niet kunnen oplossen. Wat we ook zoeken en vinden, we blijven onderhevig aan vraagstukken als leven en dood. Maar ook de vragen over levenszin laten zich niet stillen door bezit en uiterlijke zekerheden.

De mens kan er niet omheen dat hij meer is dan de som van wat hem uiterlijk omringt. Dat houdt in dat innerlijke levensvragen alleen kunnen worden doorgrond wanneer we doordringen in het waarom van het bestaan. Zo leren we een essentie kennen die de basis is van de fysieke wereld.

Religie en mystiek zijn dan geen beelden meer om ons aan vast te klampen. Ze worden levende ervaringswerelden waardoor innerlijke gebieden worden ontsloten. Hoe meer we innerlijk thuis zijn, hoe dieper het geestelijke fundament van de schepping verstaan kan worden. Daardoor verandert ook de wijze waarop men in het leven staat.

Zo zijn het lichaam en de persoonlijkheid niet langer het begin en het einde. Sterven is dan wel het ophouden van de vorm waarin het bestaan zich uitdrukt, maar niet het einde van het bestaan zelf. Een dergelijke innerlijke wetenschap geeft een geheel andere belevingswereld.

Wanneer iemand de diepten van het bestaan in zich herkent, zal hij bijna altijd de wens in zich dragen om het mede beleefbaar te maken voor degenen die een zelfde weg zoeken. Wie vanuit deze ervaringen zijn innerlijkheid deelt zal deze nooit gebruiken om te overtuigen of om dwang uit te oefenen.

De spirituele ervaring is voor elk mens weer uniek. Dat komt doordat iedereen op een heel eigen wijze een persoonlijke reis doormaakt. Slechts door eeuwen van zoeken van velen zijn er herkenbare patronen van zoeken en ontdekken terug te vinden in de vele geschriften die werden nagelaten. We hebben het hier over ervaringen die een onuitwisbare indruk achter lieten op degenen die ze beleefden. Het zijn ervaringen die indringender en totaler waren dan al hetgeen de fysieke wereld hun kon bieden. Ze zijn dan niet met de rede afdwingbaar en daarmee ook niet volgens de wetten van de rede herhaalbaar.

In een wereld waarin alles steeds meer om uiterlijke feiten draait, krijgen de spiritualiteit en de religie een moeizame plaats. Vooral diverse kerken lijden onder de leegloop doordat er geen herkenning meer wordt gevonden in de wijze waarop de inhoud wordt overgedragen. Bovendien is religie niet bewijsbaar of in de rede te omvatten. Er is een belangrijk onderscheid met de wetenschap. In wetenschap wordt de opgedane kennis vastgelegd en moet ze herhaalbaar zijn. Daardoor lijkt er een objectieve waarheid te bestaan waar we ons aan vast kunnen houden.

De werelden van de spiritualiteit en van de wetenschap kunnen elkaar ontmoeten zodra we beseffen dat beiden delen zijn van de menselijke ervaringswereld. Tot nu toe is religie voor veel wetenschappers een geforceerde psychologische oplossing voor het probleem van de sterfelijkheid. Er is veelal een onvermogen om de spirituele en religieuze beleving enerzijds en de wetenschapsbeoefening anderzijds bij elkaar te brengen. De wetenschap is gebaseerd op wat er waargenomen kan worden, terwijl de spirituele verkenningstocht gebaseerd is op de innerlijke ervaring. Er lijkt op deze wijze een kloof te zijn. Wanneer we dieper in ons innerlijk het bestaan hebben leren schouwen, zal ook de kloof tussen binnenwereld en buitenwereld geslecht worden. Alleen dan zullen nieuwe syntheses mogelijk zijn.

Vele mensen betreuren het leeglopen van kerken. Hoewel dat begrijpelijk is, kunnen we er ook een positieve kant in vinden. Het is nu mogelijk om voorbij de beperkingen van welk systeem dan ook te zoeken naar vormen en inhouden die aansluiten bij de psyche van de mens van nu. Het risico is wel dat we met het badwater het kind weggooien. Zo hebben de kerken eeuwenlang dwars door alle donkere tijden heen de essentie van het christendom bewaard en een rijke er-

varing opgedaan in religieuze zoekvormen. De tijdsfase waarin wij leven is een uitdaging voor de kerken om te zoeken op welke wijze de essentie van hun Boodschap een levende handreiking kan zijn voor de mens van deze tijd. Het risico daarbij is dat er een vervlakking van de Boodschap optreedt omdat niet meer de essentie centraal staat, maar de bereikbaarheid. De zoektocht is hoe de inhoud in woorden van deze tijd gegoten kan worden zonder te verwateren.

De mens van nu is minder ingesnoerd in traditie en normering. Hij kan vrijer op zoek gaan naar de handreikingen die hem van waarde lijken. Zo kan hij zelf toetsen, onderzoeken en tot levende inzichten komen. Mogelijkerwijs biedt ook dit boek een aantal bouwstenen op deze essentiële zoektocht.

2. Geloof en wetenschap

Bij het onderzoek naar de oorsprong van de mens hoort de vraag hoe de mens ontstond. Een tweede vraag is het tijdstip van ontstaan. In het verleden ontvaardden deze vragen nogal eens in een strijd tussen de kerk en de zich ontwikkelende wetenschap.

Het christendom heeft Genesis 1 en Genesis 2 als de enige verklaring voor het ontstaan van de mens. Het was een grote religieuze en culturele schok toen Charles Darwin in de 19^e eeuw met nieuwe inzichten kwam die overigens niet zomaar werden aangenomen. Al eerder vertoonde de visie van de Kerk barsten. Dat gebeurde ondermeer in 1616 en in 1633 toen Galileo Galilei door de inquisitie veroordeeld werd omdat hij stelde dat de aarde niet het middelpunt van het heelal was, maar ergens in ons melkwegstelsel om een ster heen draaide. Hij zag zich uiteindelijk genoodzaakt om publiekelijk zijn wetenschappelijke ontdekking af te zweren.

Tot op de dag van vandaag gaan de discussies tussen voor- en tegenstanders van Darwins visie verder. Velen zien alles wat er in Genesis over het ontstaan van de mensheid wordt verteld als de enige kloppende visie. In 1991 zag in Amerika 41% van de bevolking in Genesis de juiste geschiedschrijving over het ontstaan van de mens. We hoeven ons hier niet te mengen in de discussie tussen Darwinisten en creationisten over wie er gelijk hadden: Darwin of de schrijvers van Genesis 1 en 2.

Recent speelden er in onze samenleving strijden tussen kerken en wetenschap, zich toespitsend op de vraag of de evolutieleer van Darwin als onderwerp voor schoolexamens toelaatbaar is. Nog maar pas (1996) is in Nederland door de politiek besloten dat de evolutieleer van Darwin wel in het eindexamen biologie moest worden opgenomen.

De evolutietheorie van Darwin houdt in dat al het leven uit een eencellige levensvorm is ontwikkeld. Elke levensvorm is de basis geweest voor een volgende, meestal complexere vorm van leven. Zo stamt het leven van de landdieren af van de zeedieren en is de mens voortgekomen uit de aapachtigen.

Deze theorie bleek in de geschiedenis één van de splijtzwammen tussen kerk en wetenschap. De kerk verzette zich fel, omdat de Bijbel aangeeft dat de mens door God geschapen is. Adam en Eva kwamen tegenover de ontwikkeling van de mens uit de aap te staan. Zo ontstond een kloof tussen religie en wetenschap die tot in onze tijd stof geeft voor discussie en meningsverschillen.

Toch is een dergelijke strijd om het gelijk meer een gevolg van onze wijze van denken. Het gaat niet om verouderde of moderne, om onjuiste of juiste inzichten. De benadering in de Bijbel is niet verouderd of afgedaan, maar blijkt bij nadere beschouwing de basis te kunnen zijn voor de ontwikkeling van de mensheid zoals Darwin die weergaf.

Wetenschappelijk is er een zeer aannemelijke verklaring te geven over de ontwikkeling van het leven en het ontstaan van de mensheid. Maar daarmee is er nog geen reden aangegeven waarom de mensheid en de natuurrijken tot ontwikkeling kwamen. Het mysterie van het waarom kan niet via de evolutietheorie van Darwin worden verklaard. Wetenschap zoekt in het perspectief van de evolutieleer in de opbouw van de dode of levende vormen.

Het waarom van het ontstaan van levensvormen is een mysterie dat verscholen ligt in het leven zelf. Dat is een voor wetenschap nog ongrijpbaar gebied. We kunnen een simpele vorm van leven als een plant helemaal ontleden in weefsels, cellen, celstructuren, organische en uiteindelijk anorganische stoffen. Maar dan nog is het leven zelf niet wetenschappelijk aan te tonen. De ziel van de existentie is niet ontsloten. Zij ligt achter de materiële wereld waar de wetenschappers mee stoeien. Als mens hebben we een ervaringswereld die verder gaat dan de wereld van uiterlijke verschijnselen en vormen. We kunnen bijvoorbeeld schoonheid ervaren als we naar een bloem kijken. Maar schoonheid is niet terug te vinden bij het wetenschappelijk ontleden van diezelfde bloem.

De wetenschap heeft het altijd moeilijk gehad met religie en met mystieke ervaringen. We stuiten dan op het onvermogen om de innerlijke wereld te bewijzen. Toch is juist in de mens zelf de ervaring aanwezig over het bestaan. Maar wat door zeer velen innerlijk wordt ervaren, blijkt niet te kunnen worden bewezen.

De mens kent in zijn ziel de oorsprong en de bestemming. Dit weten ligt in zijn wezen besloten. Zijn zoeken naar God komt voort uit een

levende ervaring dat hij met zijn Schepper innig verbonden is. Deze gegevens zijn via onze wijze van wetenschapsbeoefening nog niet of misschien wel nooit te bewijzen, maar hooguit te accepteren.

In alle culturen is er sprake van een mystieke beleving. Deze blijkt een fundament te zijn voor het in stand houden en opbloeien van de cultuur. Zelfs wanneer getracht wordt om de mystiek te vervangen door een redelijk ideaal, zoals bij het communisme, blijkt de religieuze en mystieke beleving niet te verdwijnen.

Synthese tussen wetenschap en spiritualiteit

De onderlinge discussie tussen wetenschap en kerken kon in de afgelopen eeuwen bij voorbaat weinig vernieuwing teweeg brengen. Daar waar men religieuze leerstellingen verdedigt tegenover groeiende wetenschappelijke kennis, en daar waar men wetenschappelijke ontwikkelingen gebruikt om de religieuze waarden af te doen, treedt enkel een verharding op en een groeiend onbegrip. Toch zijn zowel het wetenschappelijk denken als de religieuze beleving twee vormen van ervaring van onze leefwereld. Doordat ze heel verschillende delen van ons wezen omvatten, zijn ze net als appels en peren moeilijk of niet te vergelijken.

Er ligt wel een mogelijkheid om tot synthese te komen waardoor een nieuwe derde deur zich opent. Daar lijkt de tijd meer dan ooit rijp voor te zijn.

Het wetenschappelijk denken was tot voor kort alleen maar rechtlijnig en gebaseerd op de linker hersenhelft. Men dacht tot een heldere stapsgewijze ontdekking van onze leefwereld te komen. Maar bij het doordringen in de micro- en de macrokosmos blijken steeds weer nieuwe vragen te rijzen. Langzaam aan wordt nu ook in de wetenschap het enkel lineaire denken losgelaten. Zo laat de chaostheorie zien dat slechts door een schijnbare wanorde een geordende ontwikkeling van leven kan ontstaan.

Alles wat eerst zo tastbaar, concreet en zeker leek, is nu ook binnen de wetenschap energie en beweging. Iets wat binnen veel wereldgodsdiensten al veel langer een uitgangspunt was.

In nieuwe vormen van wetenschap zal blijken dat wetenschappelijke inzichten de oeroude religieuze inzichten zullen naderen. De wetenschap zal in de loop van de tijd steeds dieper doordringen in de dra-

gende krachten achter de tastbare wereld, waardoor een ander realiteitsbesef ontstaat.

Door veranderingen van de beleving van onszelf en van onze leefwereld zullen we tot verder reikende inzichten in het bestaan komen. Daarbij zijn objectiviteit en subjectiviteit niet meer zo eenvoudig te scheiden als voorheen.

Is het zoeken naar de oorsprong van de mens wetenschappelijke nieuwsgierigheid of een vertaling van een herinnering aan onze goddelijke aard?

Wanneer de diepten in ons door een proces van innerlijk schouwen naar de essentie van het bestaan steeds meer te ervaren zijn, zal een discussie als over het paradijs niet meer blijven steken in oppervlakkige bewijsvoeringen. Discussies omwille van het gelijk hoeven niet meer. Dergelijke discussies zijn het gevolg van de behoefte om zekerheid te creëren. De angst dat de eigen stellingen of ontdekkingen niet zouden kloppen, leidt tot het krampachtig vasthouden aan standpunten.

Zinvoller lijkt het om ons af te vragen wat historie is. De evolutieleer zal zeker niet op de schop hoeven, evenmin als het Bijbelverhaal over de schepping van al het leven, inclusief de mens. Al het leven kan in de loop van de tijden zijn 'geboetseerd' door een goddelijke scheppende impuls. Zo ontstond ook de mens. We zullen dan ervaren hoe het aardse leven de goddelijke oorsprong belichaamt, waarbij elke levensvorm een uniek deel daarvan tot uitdrukking brengt.

We mogen daarbij aannemen dat de mens de hoogste aardse belichaming van de Schepper is. De mens kent immers Zijn beeld en gelijk-kenis². Genesis vertelt over de innerlijke historie achter het vraagstuk over de oorsprong van de mens.

We kunnen de huidige tweespalt tussen religie en wetenschap verlaten zodra we aanvaarden dat wetenschappelijk denken één van de wegen tot bewustwording is, terwijl religie een andere ingang is. In onze 'moderne' tijd lukt het nog niet om deze nog gescheiden delen van ons samen te brengen. We kunnen binnen en buiten, voelen en denken, religie en wetenschap meestal nog niet overbruggen.

Zodra we ons minder vastbijten in oorzaak-en-gevolg relaties en meer waarde hechten aan de vraag wat door de schepping en de werkingen ervan aan waarde geopenbaard wordt, zullen nieuwe syntheses ontstaan waarbij het beeld van de realiteit zal veranderen. De reali-